

Højvanggård – fra slægtsgård til andelsboligforening.

Fæstegården

Gårdene blev i gamle dage kaldt ved fæsterens navn, og denne hed fra 1760erne ”Oluf Jensens gård”. Den var én af fire fæstegårde i Vindige under Bistrup gods øst for Boserup skov. De andre var de senere ”Vesterhøjgård”, ”Hørkærgård” og ”Lundbjerggård”. Oluf Jensens gård lå på Tingvej 25 overfor kærret ved købmanden, som det ses på bykortet fra 1782.

Oluf Jensen og hans noget yngre kone havde i 1787 6 hjemmeværende børn i alderen 1 til 23 år, og med deres hjælp klarede han de mere end 10 tdr. hartkorn uden tjenestefolk. På det tidspunkt var den langsomme udskiftning af Vindinge i gang, men fordelingen mellem gårdene under ”Københavns Magistrat” blev først afsluttet omkring 1801. - Kongen havde efter reformationen 1536 inddraget jorden fra kirken

Vindingegårdene 1782. Gårdene under Bistrupgård (Københavns Magistrat) var nr. 6: Vesterhøjgård, 7: Højvanggård, som brændte 1898, 8: Hørkærgård og 9: Lundbjerggård.

Højvanggårds jorder 1801. Vesterud fra gården hovedlodden på ca. 40 tdr. land. Yderst mod øst lå udlodden på ca. 17 tdr. land, til højre for Sandvejen sandlodden på godt 3 tdr. land. Lillevangslodden på ca. 23 tdr. land lå nord for Vindinge nær vejen mod Roskilde.

og efter svenskekrigene 1657-60 overdraget den til byen København som betaling for sin gæld til byen. Men efter en storbrand måtte byen i 1801 sælge godset, der havnede hos Københavns Fattigvæsen, som byggede Sankt Hans-institutionerne vest for Bistrup.

På det tidspunkt havde Oluf Jensens søn, Jens Olufsen, overtaget fæstegården (matrikel nr. 7a), og ved udskiftningen fik han sin hovedlod vesterud helt til Roskilde. Han kunne så blive boende i landsbyen, som de fleste gerne ville. Men han fik langt at køre ud i sin del af Vestermarken, til sin lille sandlod øst for sandvejen og især til sin udlod helt ovre mod Reerslev. Også hans andel af Lillevangsjorden (matrikel nr. 3a) på godt en snes tønder land lå langt mod vest, nord for hovedlodden.

Slægtsgård indtil 1915

Gården blev i slægten til 1915, dog ikke i lige linje. Da Jens Olufsen døde o. 1820 giftede hans enke sig med Hans Nielsen, og deres søn, Jens Hansen, var fra 1849 tredje generation på gården. Han købte den i 1862 til arvefæste – dvs. reelt selveje med ret til at sælge og pantsætte jorden, selvom han i mange år måtte betale 38 tdr. korn i arvefæsteafgift til Bistrup.

Efter Jens Hansens død drev enken gården lige til 1900, da sønnen Niels, som var født på ejendommen i 1852, overtog den. Den hed derefter i mange år ”Niels Jensens gård”.

Branden 1898

Natten til den 2. februar 1898 nedbrændte *gårdmand Jens Hansens enkes gård*. Der var uvished om brandårsagen, og på retsmødet dagen efter hos sognefoged Niels Hansen på Lysegård søgte man gennem vidneafhøringer at få den klarlagt. Til stede var foruden sognefogeden den assisterende dommer, R. Møller, enkens sønner Niels og Jens Jensen og endelig Anders Israelsens søn, Søren Andersen fra nabogården, den senere udflyttede Lønbjerggård.

Mistanken var faldet på arbejdsmand Johan Person, som var piberyger og var kommet forbi på vej hjem fra Roskilde, da branden udbrød. Han benægtede, at han uforsætligt eller uagtsomt at have afstedkommet branden, og forklarede, at han, da han ville tænde sin pibe, havde glemt, at han havde brugt sin sidste tændstik tidligere på dagen og bortkastet tændstikæsken i plantagen ved Roskilde. Glemsomheden sandsynliggjordes af, at *han på hjemrejsen fra Roskilde var en del beskænket*.

Der måtte adskillige retsmøder til med afhøring bl.a. af Johan Persons bror, der var smed i Reerslev. Han havde talt med ham kort efter og ikke mærket noget usædvanligt, som kunne få ham til at tro, at han havde noget med brandens udbrud at gøre.

Også Johan Persons kone, Elnia Johanne Andersen, blev afhørt. Hun bekræftede samtalen med broderen og tilføjede, at hendes mand *vel, når han er beskænket, har givet sig til at bruge vold mod andre, når han mener sig fornærmet, men at hun aldrig har erfaret, at han i en sådan tilstand har affødt andres ulykke*. Hun havde aldeles intet usædvanligt mærket hos sin mand siden ildebranden. Deres eget, ubetydelige indbo var ikke forsikret, så da hendes mand havde hjulpet med at redde kreaturerne på gården, *kom han derfor også hjem og foranstaltede børnene taget op af sengene og bohavet flyttet ud af huset*. – De har altså boet tæt på gården og måske også arbejdet der.

Uden at kunne sige det med sikkerhed må vi regne med, at Johan Person slap for tiltale.

Niels Jensens gård

Efter branden blev gården nyopført et stykke væk fra byen på sin nuværende plads. I 1900 overtog **Niels Jensen** den og byggede i 1901 det stuehus, der står den dag i dag. Det blev opført i grundmur af røde sten med cementstenstag og *rummede en lejlighed på 6 værelser*, som det hedder i en gårdbeskrivelse. De to staldlænger var af grundmur med rørtage, og kostalden havde af brandsikkerhedshensyn jernbjælker og hvælvinger. Den fjerde længe var en kornhælm af stolper og brædder, tækket med tagpap.

På de 84 tdr. land inkl. Lillevangslodden kunne Niels Jensen holde 20 køer, 11 stk. ungvæg og kalve, 1 tyr, 6 heste og 3 plage og føl. Mælken leverede Niels Jensen til Hedelykke Andelsmejeri i Hedehusene – flere fravalgte på det tidspunkt Vindinge private mejeri.

Folkeholdet var på 1 forkarl, 2 drenge, 2 piger og 2 mand ekstra i høsten.

Højvanggård

Efter mindst 150 år og 4 generationer som slægtsgård blev Højvanggård, som den nu hed, i 1915 under 1. verdenskrig solgt til **Christoffer Rasmussen**.

Gården var under ham på ca. 67 tdr. land, idet udlodden over mod Reerslev var frasolgt. Men han havde stadig sin Lillevangslod på ca. 23 tdr. land ud over sine ca. 40 tdr. land ved gården og den lille sandlod på godt 3 tdr. land ved Sandvejen.

(B113) Christoffer Rasmussen med familien i haven i mellemkrigsårene.

(B115) Øverstestuen på Højvanggård 1915. Familien Christoffer Rasmussen i selskab med de indkvarterede soldater fra Tunestillingen. Indkvarteringerne var en stor belastning for husmødrene, især officererne, som skulle have særforplejning.

Christoffer Rasmussen oplevede, at Tunestillingen blev anlagt hen over hans jord vest for gården – og han fik del i de gode erstatninger efter krigen. I hans tid fik gården et fodermesterhus og telefonnummer 696 fra Roskilde Central. Der kom elektricitet til byen og til Højvanggård fra Nordsjællands Højspændingsværk.

I november 1930 solgte Christoffer Rasmussen gården til sin svigersøn, **Erik Eriksen**, som havde haft den i forpagtning siden 1926. Kvægbesætningen var da på 18 malkekøer og 10 stk. ungkreaturer af rød dansk malkerace af fynsk afstamning. Avlsarbejdet og forbedrede foderplaner bar frugt, og mælkeydelsen var årligt 4216 kg pr. ko, en stigning på 1000 kg i forhold til Niels Jensens tid. Mælken leveredes nu til Vindinge Mejeri, som var blevet reorganiseret i 1908 og ombygget i 1919. Erik Eriksen kørte selv mælk til mejeriet bl.a. fra Lundbjerggård. Det var også i hans tid, at en del af gårdens sandlod blev overladt til Idrætsforeningens fodboldspillere. Erik Eriksen holdt normalt 5 arbejdsheste, men ingen ungheste. Også pattegrisene blev købt udefra, til gengæld leverede han årligt 800 slagtesvin til andelsslagteriet i

Roskilde mod 70-80 i Niels Jensens tid! En ny svinestald med tag af pandeplader og plads til 200 svin var kommet til. Det engelske marked trak.

Højvanggård set fra luften 1936-38. Øverst i billedet ud mod vejen den nye svinestald. (arkiv.dk B749)

Under 2. verdenskrig, hvor det engelske marked erstattedes af leverancer til Tyskland, ejede **Svend Bjergager** gården fra 1939 til marts 1945.

Han solgte til **Ejnar Nielsen**, som kom fra et gartneri på Amager, der bl.a. leverede grøntsager m.v. til Københavns Grønttorv. Han medbragte en meget karakteristisk dialekt og blev i Vindinge altid kaldt "Ama'rbonden".

Ejnar Nielsen havde to døtre, Mabel og Mimi. Den sidste giftede sig med en mejerist, Poul Nielsen, og de overtog en lille ejendom, "Østervang", på Øster Vindingevej (nr. 196, i dag (2017) "Dansk Autohjælp"). En del år senere købte de en større gård i Knardrup.

I 1968 døde Ejnar Nielsen, og hans døtre solgte gården i udbud. Den blev i 1969 med de ca. 40 tdr. land ved gården overtaget af Poul Niensens gamle ven og mejeristkollega, **Gunnar Thielke**. På det tidspunkt var Lillevangsjorden havnet på Roskildesiden af motorvejen fra Københavnsvej til Ringstedvej, som blev åbnet 1965, og på en del af matr.nr. 3 havde længe ligget Lillevangs Mørtel og Skærvefabrik. Med åbningen af amtsvejen vest om Vindinge i 1973 blev endnu et stykke jord afskåret fra gården, og Gunnar Thielke solgte det til Gorm Hansen på Tornagergård. Gorm Hansen videresolgte senere jorden til den svenske entreprenørvirksomhed NCC (Nordic Construction Company).

Endelig fik Vindinge Idrætsforening brug for en fodboldbane mere ved Sandvejen, og efter kommunesammenlægningen 1970 mageskiftede Thielke sandlodden med kommunen og fik jord på matr.nr. 10g i stedet. Jorden var en del af den udstykkede Merringgård og er i dag udstykket i Stenlandsvænget. Kommunen kunne herefter anlægge fodboldbanen ud for klubhuset.

Gunnar og Inge Thielke moderniserede Højvanggårds stuehus og indrettede kontor i øst enden af staldbygningen ud mod indkørslen. Herfra drev Thielke sin ejendomsmæglerforretning, som bl.a. omfattede salget af Lønbjerg-udstykningsen. Resten af længen blev ombygget og udlejet til beboelse.

Gennem sine 45 år i Vindinge var Gunnar Thielke i 2 omgange formand for VIF og formand for en lokal sammenslutning af oldboys fodboldklubber, en årrække medlem af menighedsrådet og den sidste formand for forsamlingshuset, som lukkede og slukkede 1985. Han fik endv. oprettet en lokal afdeling af Det konservative Folkeparti.

Andelsboligforeningen

Gunnar og Inge Thielke afhændede i 1993 gården og flyttede til Frederiksværk. De nye ejere ønskede at opføre en ny bebyggelse på en del af ejendommen, og i 1995 blev der udarbejdet en lokalplan for området (nr. 215). Den skulle bl.a. sikre, at det eksisterende stuehus og avlslængerne blev bevaret og ombygget, det første som fælleshus, de sidste til beskyttede OK-ældreboliger. Der ud over skulle der ny-opføres en tæt lav bebyggelse, evt. som andelsboliger syd og vest for gården. Haven skulle friholdes for bebyggelse, og bevaringsværdige træer måtte ikke fældes. Resultatet blev et halvt hundrede eftertragtede andelsboliger, som nu har fungeret som "Andelsboligforeningen Højvanggård" i mange år.

*(B120) I 1996
gennemfotograferede
Knud Sørensen
Højvangsgård,
her gårdspladsen.*

*(B123) Indkørslen til
gårdspladsen 1996.*

*(B867) Nordfløjen ud
mod vejen 1996 med
kontor og beboelse. I
baggrunden
træsvinestalden.*

(B865) Den karakteristiske træstald ud mod vejen.

(B870) Staldlængen mod vest 1997.

(B794) 1998 – efter ombygningen

(B932)
Stuehuset 1995.

(B794)
*Stuehuset efter
ombygningen 1998*

*Helge Land Hansen med venlig assistance fra Jytte og Svend-Erik Thielke.
Vindinge Lokalhistoriske Forening 2017*